

PROBIOTIKÁ A NEŠPECIFICKÉ ČREVNÉ ZÁPALY

MUDr. Ladislav Kužela, CSc.

Gastroenterologické oddelenie, NsP, Bratislava

Úvod

Pomenovania ulcerózna kolitída (UC) a Crohnova choroba (MC) označujú skupinu chronických zápalových ochorení nejasného pôvodu, ktoré postihujú tráviaci trakt (GIT) a ktorých vzájomný vzťah nie je dodnes vyjasnený. Obe sú v podstate imunologické ochorenia charakterizované chronickým zápalom, ktorý nadmerne poškodzuje stenu tráviaceho traktu. Termín nešpecifické črevné zápal (IBD) sa často používa ako všeobecné pomenovanie pre obe tieto choroby.

Nakoľko príčina vzniku IBD nebola dodnes plne objasnená, neexistuje ani kauzálna (príčinná) liečba. Ciele liečby pacientov s UC a MC sú v súčasnosti nasledovné:

- 1) eliminácia alebo aspoň oslabenie ťažkostí a príznakov;
- 2) prevencia alebo redukcia vzplanutia ochorenia, resp. udržanie remisie (kludové štádium ochorenia).

Úloha baktérii v patogenéze nešpecifických črevných zápaloch

V súčasnosti existuje viacero experimentálnych dôkazov o úlohe črevnej flóry pri vzniku UC a MC. Keďže IBD sa môžu klinicky prejaviť rozlične je pravdepodobné, že vyvolávateľ (baktérie a vírusy) môže byť zodpovedný za spustenie zápalu iba u určitej podskupiny pacientov, kým u druhej podskupiny môže byť spúšťačom zasa vlastná črevná flóra. Napriek všetkým dôkazom je však stále presná úloha črevných baktérii pri vyvolaní alebo zosilnení zápalu u pacientov s IBD nejasná.

Mechanizmus pôsobenia probiotík u nešpecifických črevných zápaloch

Probiotiká sú živé organizmy, ktoré po užití vykazujú prospech na ľudské zdravie. Väčšina z nich sú baktérie, ktoré sú prítomné aj za normálnych okolností v ľudskom čreve (ako napríklad *Lactobacilli*, *Bifidobacteria* a *Enterococci*). Probiotiká môžu pôsobiť rôznymi mechanizmami (ako napríklad posilniť slizničnú obranu, stimulovať lokálny imunitný systém). Vzhľadom na možnú úlohu baktérii pri vzniku IBD je využitie probiotík u pacientov s UC a MC založené na obnovení „nevyrovnanej domovskej“ mikroflóry čreva, na „protipôsobení“ zápalovému procesu a na redukcii vylučovania zápalových pôsobkov.

Liečba probiotikami

Nakoľko príčina vzniku IBD nie je dodnes plne objasnená, stále neexistuje príčinná liečba.

MC

V doteraz realizovaných štúdiách sledujúcich účinnosť probiotík u pacientov s MC sa ukázali tieto ako efektívne v liečbe pacientov s mierne až stredne aktívnou MC, u ktorých udržali ochorenie v kľude a dokázali pôsobiť aj preventívne pri vzniku ochorenia u pacientov po operácii.

UC

V štúdiách zameraných na sledovanie účinnosti probiotík u pacientov s UC sa tieto ukázali byť efektívne u pacientov s aktívnym ochorením (mierne a stredne ťažká forma UC) a aj v udržaní ochorenia v kľudovom štádiu.

Pouchitída

Pouchitída je zápal vaku tenkého čreva (vytvoreného chirurgicky), ktorý je pomerne častou komplikáciou po operačnom vytvorení „pouchu“ u pacientov s UC. Príčina pouchitídy je neznáma. Posledné štúdie poukázali na možný následkom porušenej mikrobioty v „pouchi“. V doteraz realizovaných klinických štúdiách sa probiotiká ukázali byť účinné ako v udržaní pouchitídy v kľudovom štádiu, tak aj v prevencii vzniku ochorenia po operácii.

Záver

Ľudská črevná flóra je súčasťou komplexného systému pričom sa ukázalo, že jedinci s genetickým predpokladom pre IBD reagujú vznikom ochorenia najmä ako odpoveď na prítomnosť baktérii v lúmen. Tieto baktérie hrajú hlavnú úlohu nielen v spustení, ale aj v opakovaní črevného zápalu. Keďže v doteraz realizovaných štúdiách sa probiotiká ukázali ako účinné u pacientov s IBD a prípady infekcie následkom probiotík sú extrémne zriedkavé, možno probiotiká vo všeobecnosti považovať za bezpečné. Očakáva sa, že štúdie s dobrým dizajnom prinesú v budúcnosti odpovede na otázky ohľadom účinnosti, dávkovania, trvania podávania alebo používania jednotlivých kultúr alebo mixtúr.

Odporučená literatúra

ABREU MT: The Pathogenesis of inflammatory bowel disease: Translational implications for clinicians. *Current Gastroenterology Reports*, 4, **2002**, 481-489.

FEDORAK RN, MADSEN KL: Probiotics and the management of inflammatory bowel disease. *Inflamm Bowel Dis*, 10, **2004**, 286-299.

GUSLANDI M: Probiotics for chronic intestinal disorders. *Am J Gastroenterol*, 98, **2003**, 520-521.

Zoznam použitých skratiek

- GIT - gastrointestinálny trakt
- IBD - nešpecifické črevné zápaly
- MC - Crohnova choroba
- UC - ulcerózna kolitída